

Ártándi Települési Értéktár Bizottság

4115 Ártánd, Templom utca 3.
0630 326 47 15 ; 0654 431 710/17
zamtiborkonyvtar@freemail.hu

ÁRTÁND KÖZSÉG TÖRTÉNETE

Ártánd Község a Bihari síkságon található „Sík vidéki utcás útifalu” a 42. sz. főút mentén határátkelőhely Románia felé.

Árpád-kori település a megye egyik legrégebbi faluja. 1075-ben I. Géza király írásos alapító levele szerint a Garamszentbenedeki-apátságnak adományozta 120 háznépével együtt Rikachi Artand-ot.

A váradi püspökség történetírója, Bunyitay Vince (1837-1915 Nagyvárad) - történetíró r.k. lelkész, plébános, kanonok, püspök, püspöki könyvtáros 1879-től - az eredeti oklevél alapján a következőkben írja

le a XI. századi falu képét:

"Nagy erdőségek között látunk 120 házat, melyek körül szántóföldnek, földművelésnek nyoma sincs. A lakosok méhészetből és sertéstartásból élnek. Sert isznak, melyet komlóból maguk főznek, de a komlót nem termesztik, mert az magától terem, csak le kell szedni az erdei fákra futott indákról. Lovakat azonban tartanak."

Az 1895-ben valamint 1934-ben és 1965-ben történt leletmentő ásatások szerint a település már korábban is lakott terület volt.

A Déri Múzeum 1965-ös leletmentő ásatások alkalmával az emlékeket 8 korszakra osztotta:

1. Neolitikus kerámiák
2. Rézkori tűzhely
3. Koravaskori edénytörmelék
4. Kelta temetőből származó kerámiák
5. Időszámításunk után 240-260-as év körüli Szarmata lakosság nyomai
6. IV. századi germán temető
7. A Tamota partján avar kori leletek
8. Árpád-kori temető (ahol megtalálták a honfoglalás kori nyereg legnagyobb maradványait, amiből László Gyula elkészítette a rekonstrukciót és a mai napig a Magyar Nemzeti Múzeumban található).

Ártándi Települési Értéktár Bizottság

4115 Ártánd, Templom utca 3.

0630 326 47 15 ; 0654 431 710/17

zamtiborkonyvtar@freemail.hu

1209-ben a pápa megerősítette az apátságot a falu birtokában. Említik 1291-94-ben és 1332-34-ben is. Az apátság kezéből a Sártványvecse nemzetség birtokába került, majd ezek kihaltával 1500 táján az Ártándyakra szállt. 1552-ben tizenöt telekkel írták össze. Viszonylagos jelentéktelenségének oka az, hogy a különben tragikus véget ért família nem helyben, hanem a szomszédos Kereki várban székelt, amely egyben uradalmi központ is volt.

A falu pusztulásának és újraéledésének rövid története:

A tatárjárás idején elpusztult a falu (1241), de csakhamar újratelepült; mi sem bizonyítja ezt jobban, mint az, hogy a XIII. század végén püspöki tizede 13 kepe.

1332-ben pápai tizedet, 8 garast fizetett a lelkész.

1526-ban újra elpusztult a falu, de 1552-ben az összeírás alkalmával már megint 15 portát találtak.

Az **1660-as években a törökök tették földdel egyenlővé** a községet (a Nagyváradi Seidi basa a Sárrét lakosságának elpusztításának céljából minden egyes levágott fejért 1 aranyat adott a janicsárjainak így szekér számra vitték az elpusztított magyarok fejét váradra ezt a műveletet Seidi-járásnak nevezték) a XVIII. században már újra benépesedett a község.

Ártánd egyházas hely (1291-94). Lakói a XVI. század második felében a református hitre tértek át. Műemlék jellegű református temploma klasszicista stílusban épült.

Ártándi Települési Értéktár Bizottság

4115 Ártánd, Templom utca 3.

0630 326 47 15 ; 0654 431 710/17

zamtiborkonyvtar@freemail.hu

A Hodossy-kastély, melyet többször átalakítottak, és mára csak egy része maradt meg, melyben ma óvoda működik.

1849 augusztusában a debreceni csata után főhadiszállás volt, ahol Rüdiger orosz tábornok tárgyalta a magyar honvédsereg fegyverletételéről Pöltenberg Ernő magyar tábornokkal.

A kastély falára a Bihar Vármegyei Múzeumi Emlékbizottság 1929-ben a 80. évforduló alkalmával emléktáblát helyezett el, melyen feltüntették 8 ártándi katona nevét, kik a szabadságharcban haltak meg, úgymint

Bőr Sándor
Kulcsár János
Deczki Gábor
K. Nagy Imre
Fazekas Mihály
Semjéni Sándor
Fekete Sándor
Szőke András

Ártándi Települési Értéktár Bizottság

4115 Ártánd, Templom utca 3.

0630 326 47 15 ; 0654 431 710/17

zamtiborkonyvtar@freemail.hu

A szájhagyomány szerint az ártándi asszonyok a sebesült szabadságharcosok számára tépést készítettek.

Iskolák:

1869-ben leányiskola épült, addig a fiúkkal együtt jártak és volt egy fából készült iskola is.(a fentiek nyomait a Templom utca 9 szám alatti lakóházban találhatjuk.)

1911-ben Hodossy Miklós által adományozott telken leányiskolát kezdtek építeni, az építőanyag szállításához az igát a falu gazdái adták.

Az iskola 1915-ben épült fel.

A másik iskola 1927-ben állami támogatással épült fel a református egyház számára.

Egészen 1969-ig a 8 osztályos iskola osztott tanítási módszerekkel működött, majd 1974-től az iskolaközpontosítási program folyamataként végleg megszűnt, és a gyerekek a mai napig Biharkeresztesre járnak iskolába.

Az iskola épületében 7000 kötetből álló Községi Könyvtár működik.

4/2009 (II. 5. én) Á.K.t. számú önkormányzati rendelete alapján a Községi Könyvtár Zám Tibor Községi Könyvtár nevet vette fel.

A könyvtár falán Zám Tibor emléktábla található, melyen az író arcképe látható.

A könyvtárban Zám Tibor „életútja és munkássága” címmel állandó kiállítás látható.

Ártándi Települési Értéktár Bizottság

4115 Ártánd, Templom utca 3.

0630 326 47 15 ; 0654 431 710/17

zamtiborkonyvtar@freemail.hu

Az Ártándi Művelődési Ház keretein belül működik:

a 40 éves Tamota Néptáncgyűttes,

számítógépes ifjúsági klub,

felnőtt női torna,

aerobik klub,

irodalmi színpad.

Állandó helytörténeti kiállítás nyitva: munkanapokon du: 13:00- 16:00.

Ártándi Települési Értéktár Bizottság

4115 Ártánd, Templom utca 3.

0630 326 47 15 ; 0654 431 710/17

zamtiborkonyvtar@freemail.hu

A település lakosainak segítségnyújtása számítógépes adatfeldolgozásban az E-PONT Magyarország keretein belül.

Nemzeti ünnepeink, falunap, óvodai rendezvények, egyházi rendezvények helyszínéül szolgál valamint a fentiek rendezésében közreműködik.

A település és szomszédos falvak ifjúságának kulturális és sport tevékenységére nyitott a Ház.

A 38/2009 (05.29.) Á.K.t. határozat alapján a két intézmény neve: Zám Tibor Községi Könyvtár és Művelődési Ház.

1989-ben az I. világháborús emlékművet felújították, és kibővítették a II. világháború hősi halottainak nevével.

Ártándi Települési Értéktár Bizottság

4115 Ártánd, Templom utca 3.

0630 326 47 15 ; 0654 431 710/17

zamtiborkonyvtar@freemail.hu

1971-ig Ártánd önálló közigazgatási község. Majd a nagyközségi szerveződés alkalmával közigazgatásilag egészen 1990-ig Biharkeresztes nagyközséghez tartozott. 1990-től újra önálló a közigazgatás, polgármesterrel, önkormányzati testülettel, a biharkeresztesi körjegyzőség tagjaként. 1992-ben új Polgármesteri Hivatal épült, az utcákat aszfaltozták, a közintézmények épületeit felújították, és biztosított a működésük, (egészség ház, óvoda, könyvtár, művelődési ház).

További megtekintésre érdemes ártándi nevezetességek: pl. Trianoni emlékmű (kopja fa; 2010) országzászló (2015),- Kossuth-emléktábla,- millenniumi emlékmű,- horgásztó,- óvoda udvar,- művelődési ház,- templom megtekinthetők a „Galéria” –ban.

Ártándi Települési Értéktár Bizottság

4115 Ártánd, Templom utca 3.

0630 326 47 15 ; 0654 431 710/17

zamtiborkonyvtar@freemail.hu

A község címerének története:

Ártánd község címere pajzs alakú, a pajzson belül három mezőre oszlik. Az egyes mezők tartalmi leírása: A pajzs bal felső része vízszintes piros és ezüst sávokból áll: az úgynevezett Árpád-sáv kifejezi a község nevének Árpád-kori eredetét. (Az 1075. évi Garamszentbenedeki Apátság alapító okirata említi először a község nevét.) A pajzs jobb felső része zöld alapon két aranyszínű búzalkalászt ábrázol, mely a község évszázados megélhetési forrását, a mezőgazdasági termékek termelését és az ahhoz kapcsolódó állattartást, állattenyésztést jelképezi. A pajzs alsó része vörös mezőben egy fehér fönixmadarat ábrázol, amely kifejezi a község mindenkori újjászületését, élni akarását. Ugyanis a község történelme folyamán három alkalommal pusztult el (tatárjárás, 2 alkalommal a török hódítás, hódoltság idején). A pajzs felső részén közepén (a pajzson kívül) arany kelyhet ábrázol, mely a község református vallási elkötelezettségét jelenti. A pajzsnak a felső részét, valamint a tetejét díszítő zöld ág zárja körül, így mutat egységes képet.